

Aan de Voorzitter der Staten,
L.G. Smith Boulevard 72
Alhier

L.G. Smith Boulevard 8
Oranjestad, ARUBA
T: (297) 583 3972
F: (297) 583 4012
E: info@rva.aw
W: www.rva.aw

Uw brief: 30 maart 2017
Uw kenmerk: US/16-17/093
Datum: 10 mei 2017
Kenmerk: RvA 61-17

Onderwerp: Initiatief ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Kiesverordening (AB 1987 no. 110) (rangschikking kandidaten)

Naar aanleiding van bijgaande aan de Raad ter advies toegezonden initiatief ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Kiesverordening (AB 1987 no. 110) (rangschikking kandidaten), moge de Raad U het volgende berichten.

1. Het onderhavige ontwerp strekt er volgens de toelichting toe om door middel van een aanpassing van de Kiesverordening - op het element van de zeteltoekenning aan de kandidaten op een politieke lijst - 'een betere representatie van de wil van het volk in de Staten te bewerkstelligen'.¹ De huidige Kiesverordening bepaalt thans dat als eerste de kandidaten op de (politieke) lijst die het aantal stemmen hebben gehaald dat meer of gelijk is aan de lijstkiesdeler een zetel in de Staten krijgen (artikel 94, eerste lid). Indien er vervolgens door deze voornoemde kandidaten meer stemmen dan de lijstkiesdeler zijn behaald, dan gaat het 'overschot' aan stemmen over op de - in volgorde - op de lijst hooggeplaatste kandidaten die qua aantal stemmen niet de lijstkiesdeler hebben gehaald, tot zover dit overgedragen overschot het aantal stemmen van deze kandidaten aanvult tot de lijstkiesdeler (artikel 94, tweede lid) (zie ook Schema 1 op pagina 4). Volgens dit systeem kan het derhalve voorkomen dat kandidaten die meer stemmen halen dan hun overige partijgenoten toch geen zetel in de Staten toegekend krijgen, doordat zij lager op de lijst zijn geplaatst. Met het ontwerp willen de initiatiefnemers de plaatsing op de lijst geen rol meer laten spelen en de zetelverdeling onder de kandidaten van de lijst puur op basis van het aantal behaalde stemmen te doen geschieden.

2. In de toelichting wordt aangegeven dat de zetelverdeling onder de kandidaten van een politieke lijst zoals thans is geregeld in de Kiesverordening door de kiezer als *ondemocratisch* wordt beschouwd en dat met het voorstel getracht wordt dit *probleem* op te lossen. Volgens de initiatiefnemers zijn voorts talloze gesprekken met kiezers inzake het huidige systeem de aanleiding geweest tot het opstellen van het ontwerp; nagenoeg alle kiezers zouden van mening zijn dat de kiezer moet bepalen aan wie de zetel toekomt.²

De toelichting onderbouwt echter niet waarom het huidige systeem als ondemocratisch en als problematisch moet worden beschouwd. Gewezen zij in dit verband op het feit dat in meerdere democratische landen - zowel binnen als buiten het Koninkrijk - een vergelijkbaar systeem wordt gehanteerd. Ook onduidelijk is hoe nagegaan is dat nagenoeg alle kiezers in Aruba menen dat de kiezer zou moeten bepalen aan wie de zetel toekomt. Concrete resultaten van een representatief onderzoek ontbreken en evenmin is duidelijk of een dergelijk wetenschappelijk en representatief onderzoek wel is uitgevoerd en door wie.

¹ MvT, p. 2.

² MvT, p. 1-2.

Mede gezien de ingrijpende wijziging van de Kiesverordening is het noodzakelijk om hier duidelijkheid in te brengen en tevens aan te geven waarom deze wijziging van het systeem als een optimaal democratisch systeem moet worden beschouwd.

3. Gelet op de implicaties en de ingrijpendheid van de voorgestelde wijziging acht de Raad het niet opportuun dat dit voorstel kort voor de aanstaande verkiezingen wordt gedaan. Een dergelijke ingrijpende aanpassing van de Kiesverordening vergt immers een gedegen onderzoek naar de overwegingen voor het huidige systeem, alsook de overwegingen en implicaties van de voorgestelde wijziging. Hiernaast dient ook rekening te worden gehouden met een tijdige informatievoorziening aan de kiezers van de eventuele wijziging van het huidige systeem. De Staten dienen goed de tijd te nemen om deze wijziging in zijn totaliteit te kunnen analyseren en hierover te beraadslagen.

4. De toelichting stelt dat de perceptie – als gevolg van het huidige systeem van de zeteltoekenning – is dat de machtsconcentratie rond een partijtop het onafhankelijk functioneren van een Statenlid in gevaar brengt, aangezien het Statenlid bij het uitbrengen van zijn stem in de Staten de eigen positie binnen de partij en de plaats op de lijst bij de volgende verkiezingen laat meewegen. Deze perceptie is volgens de toelichting schadelijk voor de Arubaanse democratie en het vertrouwen in de volksvertegenwoordiging. Het voorstel dat de kandidaten met de meeste stemmen en ongeacht de plek die zij innemen op de lijst een zetel krijgen zou - voor zover hier sprake van is - derhalve hieraan een einde maken; het systeem moet tot slot volgens de initiatiefnemers waarborgen dat een Statenlid zijn verantwoordelijkheden zonder last kan uitvoeren.³

De Raad onderschrijft dat dit constitutionele recht van het stemmen zonder last voorop moet staan⁴, maar niet is aangetoond dat met het onderhavige voorstel hier aan wordt bijgedragen. Ook wijst de Raad erop – zoals hierboven eerder is gedaan – dat moet worden onderzocht welke potentiële (onwenselijke) implicaties er aan het voorstel kleven. In dit licht kan gedacht worden aan een mogelijke sterkere individualistische opstelling c.q. profilering van de kandidaten, waarbij er minder sprake is van (interne) partijbinding en -visie. Waar de kandidaten volgens de initiatiefnemers bij het huidige systeem (ongewenst) indirect wat meer afhankelijk zijn van de partijtop voor een zetel in de Staten, zal bij het voorgestelde systeem mogelijk door het ontbreken van deze afhankelijkheid van de partijtop een minder sterke (interne) partijbinding kunnen optreden. Niet ondenkbaar is dat scenario's waarbij Statenleden gedurende de zittingsperiode de partij verlaten en als onafhankelijke leden verder gaan zich vaker zullen voordoen, met als gevolg dat deze versplintering instabiliteit en minder continuïteit in de Staten met zich mee kan brengen.

De mogelijk sterkere individualistische profilering tijdens de campagne kan er ook voor zorgen dat de partijvisie en het regeerprogramma grotendeels voor de doorsnee kiezers op de achtergrond raken en dat deze geleid worden door campagneboodschappen van individuele kandidaten die voorbijgaan aan de partijideologie en -visie alsook het regeerprogramma. In het verlengde hiervan is tevens denkbaar dat die kandidaten met de grootste (financiële) 'campagnemotor' meer kans maken om een zetel te behalen, ongeacht of deze kandidaten qua vakkennis en kunde het meest geschikt zijn. De vraag hierbij is of het populisme hiermee niet de overhand krijgt ten koste van de kwaliteit van de (potentiële) Statenleden.

De Raad wijst er kortom op dat bij de analyse van het voorstel en de implicaties hiervan de specifieke omstandigheden in Aruba in dit kader betrokken moeten worden, i.c. het stemgedrag

³ MvT, p. 3.

⁴ Artikel III.16, derde lid, van de Staatsregeling.

in Aruba, de mate van de partij-identificatie in Aruba en de kleinschaligheid van de Arubaanse samenleving en het staatsbestel.

5. In het voorgestelde artikel I, onderdeel A, wordt een nieuw artikel 94 ingevoerd. Het nieuwe eerste lid bepaalt dat ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen (i.c. zetels) zijn gekozen de kandidaten die een aantal stemmen hebben verkregen dat gelijk aan of hoger is dan de lijstkiesdeler. Indien er na deze eventuele toekenning nog plaatsen over zijn, dan worden de (resterende) plaatsen volgens het tweede lid verdeeld op basis van het meeste aantal behaalde stemmen. De Raad acht gelet op deze manier van toekennen van de plaatsen het eerst doen toekennen van de plaatsen aan de kandidaten met het aantal stemmen boven of gelijk aan de lijstkiesdeler overbodig. Bij het toekennen van de plaatsen op basis van het – in volgorde – meest behaalde aantal stemmen komen de plaatsen immers automatisch toe aan deze kandidaten met het aantal stemmen dat gelijk of hoger is dan de lijstkiesdeler. Aanbevolen wordt om dit element derhalve niet in het voorgestelde nieuwe artikel 94 op te nemen.

6. Onduidelijk is hoe de voorgestelde wijziging van het systeem van de zeteltoekenning onder de aandacht van de kiezers zal worden gebracht. De kiezers zijn thans immers bekend met het huidige systeem. De Raad acht het van belang dat de kiezers tijdig en op juiste wijze bekend worden gemaakt met dit nieuwe voorgestelde systeem alsook de implicaties hiervan. Voorts wordt geadviseerd om ook duidelijk te maken welke financiële gevolgen het informeren van de kiezers mee zal brengen voor het Land. Dit met het oog op de werking van artikel 6 van de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1889 no. 72).

In de marge van zowel het ontwerp als de toelichting zijn voorstellen ter redactionele verbetering geplaatst.

De Raad kan zich voor het overige met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het verder in procedure te brengen, echter niet dan nadat met het voorgaande rekening is gehouden alsook de implicaties (c.q. voor- en nadelen) van het voorgestelde systeem volledig in kaart zijn gebracht.

De Secretaris,

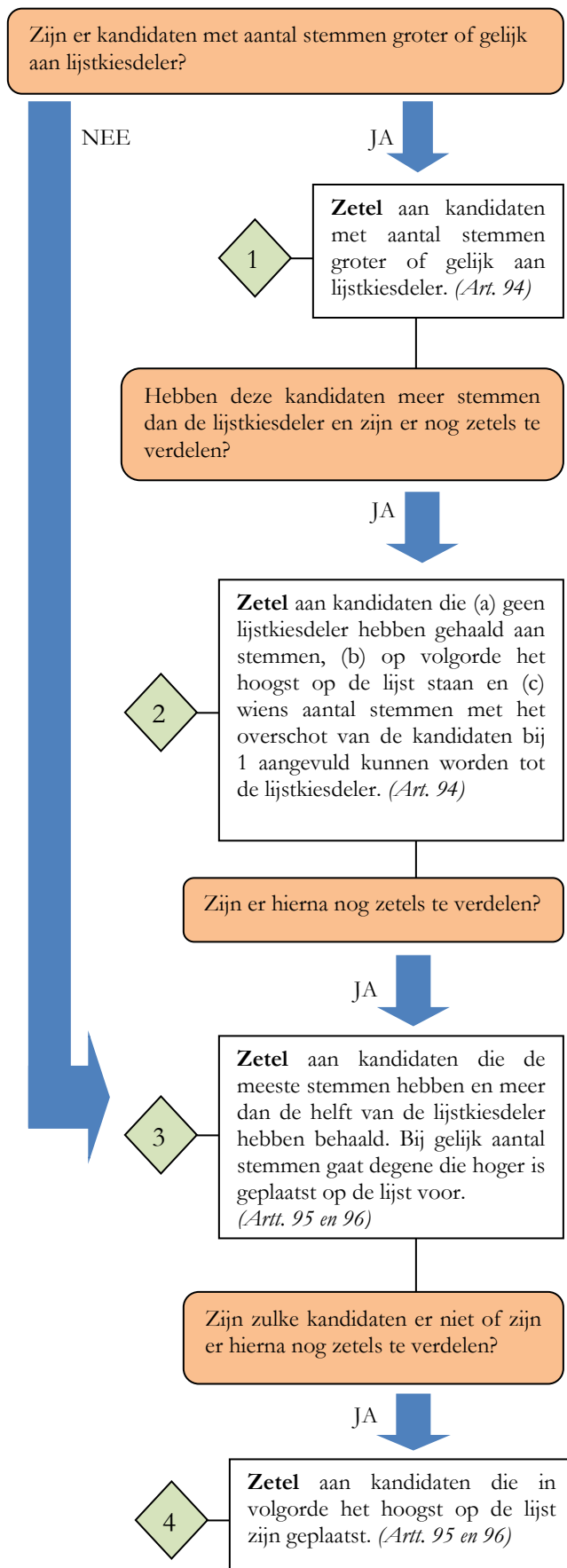
De Voorzitter,

mr. dr. H.A. van der Wal

mr. F.M. d.l.S. Goedgedrag

Schema 1: Toekenning van zetels volgens Kiesverordening en volgens het voorstel

Aan wie komen de zetels toe **volgens de Kiesverordening**?

Aan wie komen de zetels toe **volgens het voorstel**?

